

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ
БЕЛОРУССКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра теории литературы

ЧЕРНЕЦОВ
Алексей Дмитриевич

**Грани хронотопа в научно-фантастической прозе
второй половины XX века (на материале произведений
А. и Б. Стругацких, Г.Л. Олди, М. и С. Дяченко)**

Дипломная работа

Научный руководитель:
кандидат филологических наук,
доцент О.В. Приемко

Допущен к защите
«__» _____ 2017 г.
Зав. кафедрой теории литературы
доктор филологических наук,
профессор Т.И. Шамякина

Минск, 2017

РЕФЕРАТ

дипломной работы «Грани хронотопа в научно-фантастической прозе второй половины XX века (на материале произведений А. и Б. Стругацких, Г.Л. Олди, М. и С. Дяченко)»
Чернецова Алексея Дмитриевича

Структура и объём. Общий объём – 51 машинописных страниц, список использованных источников включает 40 наименований.

Ключевые слова: ХРОНОТОП, ПРОСТРАНСТВО-ВРЕМЯ, ФАНТАСТИКА, ХРОНОС, ТОПОС, ДОМИНАНТА, ПЛАН РЕАЛЬНОСТИ.

Объект исследования – хронотоп в произведениях фантастики второй половины XX века.

Предмет исследования – структура хронотопа в фантастической прозе второй половины XX века (роман «Одиссей, сын Лаэрта» Генри Лайона Олди, повести «Горелая Башня» М. и С. Дяченко и «Трудно быть богом» А. и Б. Стругацких)

Цель исследования: определить структуру хронотопа в фантастической прозе второй половины XX века.

Методы исследования: структурный анализ в сочетании с типологическим методом

Актуальность исследования обусловлена недостаточной разработкой избранной темы исследования, поскольку работы, посвящённые фантастической литературе, носят скорее описательный характер. В нашем же исследовании мы сделали попытку тщательного анализа фантастического хронотопа и разработки типологии.

Научная новизна заключается в создании универсальной схемы взаимодействия планов реальности в художественном произведении.

Полученные результаты: на материале романа «Одиссей, сын Лаэрта» Генри Лайона Олди, повестей «Горелая Башня» М. и С. Дяченко и «Трудно быть богом» А. и Б. Стругацких были выделены временные планы художественного мира произведения:

- доминантный план реальности «настоящее»,
- доминантный план реальности «прошлое»,
- потенциально возможная доминанта плана «будущего».

Практическая значимость: материал дипломной работы можно использовать в учебном процессе филологического факультета при написании рефератов, курсовых и дипломных работ, при подготовке к практическим занятиям и семинарам, а также при общем анализе художественного произведения.

Дипломная работа написана самостоятельно.

РЭФЕРАТ

дыпломнай працы «Грані хранатопу ў фантастычнай прозе другой паловы XX стагоддзя (на матэрыяле твораў А. і Б. Стругацкіх, Г.Л. Олдзі, М. і С. Дзячэнка)»

Чарняцова Аляксея Дзмітрыевіча

Структура і аб'ём. Агульны аб'ём – 51 машынапісных старонак, спіс выкарыстаных крыніц уключае 40 найменняў.

Ключавыя словы: ХРАНАТОП, ПРАСТОРА-ЧАС, ФАНТАСТЫКА, ХРОНАС, ТОПАС, ДАМІНАНТА, ПЛАН РЭАЛЬНАСЦІ.

Аб'ект даследавання – хранатоп ў творах фантастыкі другой паловы XX стагоддзя.

Прадмет даследавання – структура хранатопу у фантастычнай прозе другой паловы XX стагоддзя (раман «Адысей, сын Лаэрта» Генры Лайона Олдзі, аповесці «Гарэлая Вежа» М. і С. Дзячэнка і «Цяжка быць богам» А. і Б. Стругацкіх)

Мэта даследавання: вызначыць структуру хранатопу ў фантастычнай прозе другой паловы XX стагоддзя.

Метады даследавання: структурны аналіз у спалучэнні з тыпалагічным метадам

Актуальнасць даследавання: абумоўлена недастатковай распрацаванасцю абранай тэмы, паколькі работы, прысвечаныя фантастычнай літаратуры, носяць хутчэй апісальны характар. У нашым жа даследаванні мы зрабілі спробу якаснага аналізу фантастычнага хранатопу і распрацоўкі тыпалогіі.

Навуковая навізна заключаецца ў стварэнні ўніверсальнай схемы ўзаемадзеяння планаў рэальнасці у мастацкім творы.

Атрыманыя вынікі: на матэрыяле рамана «Адысей, сын Лаэрта» Генры Лайон Олдзі, аповесцяў «Гарэлая Вежа» М. і С. Дзячэнка і «Цяжка быць богам» А. і Б. Стругацкіх былі вылучаныя планы рэальнасці мастацкага свету твора:

- дамінантны план рэальнасці «сучаснасць»,
- дамінантны план рэальнасці «мінулае»,
- патэнцыяльна магчымая дамінанта плана «будучыні».

Практычная значнасць: матэрыял дыпломнай працы можна выкарыстоўваць у навучальным працэсе філалагічнага факультэта пры напісанні рэфератаў, курсавых і дыпломных работ, пры падрыхтоўцы да практычных заняткаў і семінараў, а таксама пры аналізе мастацкага твора.

Дыпломная праца напісана самастойна.

ABSTRACT

diploma paper "The chronotopical facets in fantastic prose of the second half of XX century (based on the literature works of A. and B. Strugatsky, G.L. Oldi, M. and S. Dyachenko)"

Chernetsov Alexey Dmitrievich

Structure and volume. The total volume – 51 typewritten pages, the list of used sources includes 40 titles.

Keywords: CHRONOTOP, SPACE-TIME, FANTASTICS, CHRONOS, TOPOS, DOMINANT, PLAN OF REALITY.

The object of research is the chronotope in the works of fiction of the second half of XX century.

The subject of the research is the structure of the chronotope in the fantastic prose of the second half of XX century (the novel "Odysseus, the Son of Laertes" by Henry Lyon Oldi, the novels "The Burnt Tower" by M. and S. Dyachenko and "It's Hard to Be God" by A. and B. Strugatsky)

The purpose of the study was to determine the structure of the chronotope in the fantastic prose of the second half of XX century.

Research methods: structural analysis combined with the typological method

The relevance of the study is due to the insufficient development of the selected research topic, since the works devoted to the fantastic literature are more descriptive in nature. In our study, we made an attempt to thoroughly analyze the fantastic chronotope and develop a typology.

The scientific novelty lies in the creation of a universal scheme for the interaction of plans of reality in an artistic work.

The results obtained: on the material of the novel "Odysseus, the Son of Laertes" by Henry Lyon Oldie, novels "The Burnt Tower" by M. and S. Dyachenko and "It's Hard to Be a God" by A. and B. Strugatsky, the temporary plans for the artistic world of the work were singled out:

- the dominant plan of reality "real",
- the dominant time plan of reality "the past",
- the potentially possible temporary dominant of the "future" plan.

Practical significance: the material of the thesis can be used in the educational process of the philological faculty when writing abstracts, course and diploma papers, preparing for practical classes and seminars, as well as analysing the work of art.

Thesis is written independently.